

Den stora reträtten

Ordningen är återställd. Positionerna i försvarspolitikerna är snart helt de normala. Ett tag såg det riktigt illa ut för regeringen. I den allmänna försvarsvänliga yran i början av 80-talet hade man låtit sig ryckas med. Ubåtskränkningarna skulle tvingas upphöra även om blod måste flyta. JAS skulle byggas, eftersom luftförsvaret fått ökad strategisk betydelse. Arméns kvalitativa brister skulle avhjälpas. Trenden av sjunkande reala försvarsanslag skulle brytas.

Sakta men säkert började man ana att det inte var gratis att reparera tjugo års urholkning på bortåt 90 miljarder i dagens penningvärde.

Den värsta (politiska) katastrofen avvärdades genom knepet att låta ÖB redovisa sin FU 88, utredningen om konsekvenserna av 1987 års försvarsbeslut, först efter valet 1988. Okritiska och okunniga media bidrog till desinformationen genom att fokusera på motsättningen inom den militära organisationen i stället för på ÖB:s krav. De konsekvenser ÖB redovisade framställdes som ÖB:s förslag.

Men skruven fortsatte att dras åt. Inte ens med en drastisk reducering av arméns krigs- och fredsorganisation gick det att undvika rejäla påslag. Och om man inte tog dem var ÖB:s påstående nu omöjligt att komma runt: Regeringen måste ta sitt ansvar och sänka försvarets målsättning.

Samtidigt kom ett tryck nedifrån, även inom partiet, från lokala intressen som ville bevara bygdens regemente. Det hjälpte inte att den centralbyråkratiska maktstaten med hänfulla tillmälen om "bypolitik" försökte tillrättavisa dem som ifrågasatte översåtarnas suveräna strategiska överblick. Det hjälpte inte att Hans Lindblad som vet allt om sängplat-

ser, flygplan och planeringstaktik men inte förstår ett skvatt om att föra operationer, utbilda soldater och leda krigsmän i strid, ilade till undsättning och förordade indragning av det mesta som inte var beläget i Gävle. I ett försvar där man alltså hävdade den folkliga förankringens värde kände sig bygderegementeschefer och deras kommunala medsammansvarna ha utomordentligt gott fog för att ta strid med centralbyråkraterna.

Klyschan "bypolitik" blev emellertid allmängods i den debatt mellan försvarsvänner som lurats att debattera hur man skulle administrera en sönderfallande ekonomi i stället för att ifrågasätta axiomet att försvarets del av bruttonationalprodukten — redan lägst i Europa — inte fick höjas och helst borde minska stadigt.

Inget är omöjligt för politiker som vill undvika att stå fast vid tidigare åtaganden. Nu inleddes den stora maskirovkan för att dölja reträtten. Först såddes myten om att militären under alla år vilselett politikerna om det allvarliga i urholkningen. En ren lögn som upprepades så ofta och så ogenerat att den började slå rot.

En skicklig politiker har också tur. Perestrojka, glasnost, nytt strategiskt tänkande bröt fram med stor kraft — ironiskt nog troligen påskyndade eller rentav utlösta av Reagans upprustning. Åter gick det att börja dra växlar på avspänningen såsom det gjordes i 1972 års försvarsbeslut.

Förebudet till reträtten kom med Schoris tal i Storlien om att inte sänka gardern trots den gynnsamma utvecklingen i öst. Det väckte viss glad förvåning inom försvaret — hade fan blivit religiös på gamla dagar? Men i själva verket var det bara en verbal gardering inför vad som komma

skulle. I den socialistiska maktstaten är orden verklighet.

Samtidigt som detta tal om gard kom också antydningar från försvarsdepartementet om att man kanske kunde tänka sig att västtyska marinflyget svarade för en del av garden.

I en intervju med Schori i Svenska Dagbladet märkte man avsikten alldeles tydligt. Han upprepade frasen om den bibehållna garden men tillfogade att någon upprustning som ÖB ville ha skulle det inte bli. På intervjuarens förvånade påpekande om att ÖB inte krävt någon upprustning bara bibehållande eller begränsad nedgång svarades att det i ekonomiska termer var en upprustning. Så var det med det lilla helgonet, som Karl Gerhard sjöng.

Den 18 november kom den verkliga kallduschen för försvaret. Försvarskommitténs ordförande Carl-Johan Åberg angrep ÖB:s krav på ett engångslyft plus tre % årlig real tillväxt. Det skulle innebära "en produktivitetssänkning på tre till fyra procent, vilket torde vara ett svårslagbart rekord inom den offentliga verksamheten."

Detta är otroligt. Det borde inte vara någon hemlighet för Åberg att orsaken till krisen inom försvaret är att försvarsmaterial m m ökar snabbare i pris än vanliga konsumtionsvaror och att försvaret inte kompenseras för detta sedan försvarsindex slopades 1968. ÖB:s krav innebär att endast en försvinnande liten del av urholkningen fylls igen.

Om Carl-Johan Åberg inte känner till detta borde han aldrig ha blivit ordförande i FK. Om han glömt det, bör han snarast befrias från alla offentliga uppdrag. Om han känner till det bedriver han up-

uppenbarligen politiskt falskspel i den viktigaste politiska fråga en nation har att hantera och bör inte vara ordförande i försvarskommittén.

Försvarsfrågan är för viktig att hanteras på detta sätt. Försvarsdebatten mår inte bra av att alla gemensamma grundvalar rycks undan av partitaktiska skäl. Kunde man för framtiden få önska sig att följande förhållanden lades fast:

(1) Försvaret kan inte utformas mot bakgrund av dagens politiska väder utan efter den långsiktiga utvecklingen av klimatet. Först då man med god säkerhet kan säga att hoten är svagare 10–15 år fram i tiden finns grund för sänkt försvareffekt. Erfarenheten från 70-talet visar att nedrustning vid förbättrad väderlek inte återtas snabbt när vädret försämras. Inte ens efter 1925 års nedrustning lyckades man rusta upp i tid trots mycket tydliga och tidiga stormvarningssignaler.

(2) Det *har* skett en reell urholkning av försvareffekten i stor skala sedan 1970. Det må vara att ÖB inte skrikit nog högt eller att politikerna inte lyssnat, men den finns där och det viktiga är att göra något åt saken, inte att leta syndabockar.

(3) Kan man få önska sig att politikerna håller sig till sina roller? ÖB skall i krig föra rikets militära försvar i enlighet med det krigsmål regeringen ställer upp. Försvaret måste därför utformas efter de operativa kraven, inte efter kamrerarprinciper. Om försvarets operativa förmåga inte i fredstid bedöms stå i överensstämmelse med den politiska ledningens krav – och detta är ÖB den enda myndighet som har kompetens att avgöra – måste statsmakterna tillföra resurser eller sänka kraven på att försvara hela landet.